

SPEKÜLATİF KURGU TÜRÜ YİRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA ÖTEKİLERİN ÜTOPYASI MI? [1]

IS THE SPECULATIVE FICTION GENRE AN UTOPIA OF OTHERS IN THE TWENTY-FIRST CENTURY?

Elif Nur ADIGÜZEL*

ÖZET

Uzun yıllar boyunca yarattıkları alternatif evren ile şu anın değişimini sağlayabilecek katalizörler olarak görülen ütopyalara olan inancın yirminci yüzyılın sonlarına doğru azalması, ütopyanın ölümünün tartışılmasına neden olsa da ütopyacı düşünce biçiminin yok olmadığını düşünenler ütopyanın, ütopya başlığı altında üretilmeden de var olmaya devam ettiğini iddia etmişlerdir. Bu metin, benzer bir ifadeyle, yirminci yüzyıl sonunda ütopyaların ölmediğini, ütopyacı düşüncenin kendini eleştiriler doğrultusunda dönüştürerek ve farklı isimlerle adlandırılarak alternatif yaşam tahayyülleri üretmeye devam ettiğini, ütopyanın yazarın yaşadığı dönemden ve yazarın kendisini konumlandığı yerden bağımsız olmadığını, bu sebeple genelde batılı, beyaz, heteroseksüel, erkek tarafından üretilen ütopyaların belirli grupları ötekileştirdiğini ve bu ötekileştirmenin sonucunda ötekileştirilen grupların kendi yaşam tahayyüllerini ütopya yerine spekülative kurgu başlığı altında üretmeyi seçtiklerini Camille Hikayeleri üzerinden tartışmaya açmayı hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: ütopyacı düşünce, spekülative kurgu, insansonrası kuram, ilişkisellik

Geliş Tarihi/Received: 20.09.2021
Kabul Tarihi/Accepted: 22.10.2021

Derleme /Review

*
Mimarlık Bölümü,
İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul /
Türkiye

Department of Architecture,
Istanbul Technical University, Istanbul /
Turkey

ORCID: 0000-0001-8146-4074

ABSTRACT

Although the losing faith in utopias, which were seen as catalysts that can provide the change of the present with the alternative universe they created for many years, leads to discussion of the death of utopia towards the end of the 20th century, those who thought that the utopian way of thinking did not disappear claimed that utopia continued to exist without being produced under the title of utopia. In this text would like to open a discussion that utopias did not die at the end of the twentieth century, utopian thought continued to produce alternative life imaginations by transforming itself with critics and by naming itself with different names, utopia is not independent of the period in which the author lived and the place where the author positions himself by analysing Camille Stories. Therefore, utopias which are produced by generally western, white, heterosexual, men marginalize certain groups and these marginalized groups choose to produce their own alternative life imaginations under the title of speculative fiction instead of utopia.

Keywords: utopian thought, speculative fiction, posthuman theory, interactionism

1. GİRİŞ

Mevcut düzeni eleştiren ve ona alternatif yaşam olasılıkları öneren ütopyalar Sargent'a göre "sosyal bir rüya"(1994), Levitas'a göre "daha iyi bir var olma biçiminin arzusudur"(1997). Uzun yıllar boyunca yarattıkları alternatif evren ile şu anın değişimini sağlayabilecek katalizörler olarak görülen ütopyalara olan inancın 20.yüzyılın sonlarına doğru azalması, ütopyanın ölümünün tartışılmasına neden olsa da ütopyacı düşünce biçiminin yok olmadığını düşünenler ütopyanın, ütopya başlığı altında üretilmeden de var olmaya devam ettiğini iddia etmişlerdir. Bu metin benzer bir ifadeyle ütopyacı düşüncenin ölmediğini; ütopyacı düşünce biçiminin mevcut olan yaşam biçimlerimize alternatifini düşündürmesi sebebiyle önemini vurgulayarak, ütopya ile ütopyanın yazarının kendini konumlandığı yerle ilişkisini Donna Haraway'in bilginin konumlu (*situated knowledge*) olduğu fikri üzerinden tartışmaya açmayı hedeflemektedir. İnsanın diğer türler üzerindeki etkisinin oldukça kritik olduğunun tartışılmaya başladığı günümüzde bu tartışmaları yelpazesi altında toplayan insan-sonrası kuramın önemli bir kavramı olan ilişkisellik, ütopyacı düşüncenin ötekileştirdiklerine alan açarak ütopyacı düşüncüyü dönüştürmekte ve kendini spekülative kurgu olarak adlandırmasına zemin hazırlamaktadır. Bu anlamda metin öncelikle ütopyanın tarihine kısa bir bakışla ütopyanın ötekileştirdiklerine odaklanmaktadır. Sonrasında ütopyanın aldığı eleştiriler ile kendini dönüştürmesini takip etmekte, her bilginin belirli bir konumdan üretildiğine dolayısıyla spekülative bir yanı olduğuna dikkat çekerek, felsefeci

[1] Bu metin İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tasarım Yüksek Lisans Programında, 2020-2021 Bahar Döneminde, Doçent Doktor Sıdıka Aslıhan Şenel ve Doçent Doktor Nizam Onur Sönmez tarafından yürütülen Mimarlık ve Ütopya Dersi kapsamında üretilmiştir.

Donna Haraway, film yapımcısı Fabrizio Terranova ve psikolog, filozof ve etolog Vinciane Despret tarafından yazılan ve spekülatif kurgu olarak adlandırılan Camille Hikayelerinin bir tür günümüz ütopyası olduğunu eleştirel bir bakış açısıyla tartışmaya çalışmaktadır.

2. KLASİK ÜTOPYA ELEŞTİRİLERİ: ÜTOPYANIN ÖTEKİLEŞTİRDİKLERİ VE ÜTOPYA YAZARI VE İDEAL TOPLUM TASVİRİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hem iyi yer hem de yok yer anlamına gelen ütopya, var olması mümkün olmayan ideal bir toplumu aramaktadır. Özellikle başlangıcı Thomas More'a dayanan klasik ütopya; ideal son noktaya ulaştıkları için değişime ihtiyaç duymamaları, kapalı bir toplum tanımlamaları, insan doğasını eşitlik adı altında basitleştirip, aynılaştırmaları gibi sebeplerle ideal bir toplumdaki çok özgürlüğün oldukça kısıtlandığı, bireysel ve toplumsal itaat bekleyen bir sistem haline gelmişlerdir (Rothstein, 2003, s.6-12). Chris Ferns, *Narrating Utopia* adlı kitabında ütopya yazarının daha mükemmel bir dünyayı kuramsallaştırırken, kendi toplumunun gerçekleri tarafından yönetilmeye devam ettiğini, daha olumlu yönlerinden çıkarımlarda bulunduğu, daha olumsuz olanlara tepki verdiğini ifade eder (1999, s.2). Bir başka deyişle klasik ütopya, yazıldığı dönemden ve onları yazan kişinin kimliğinden ve ideolojilerinden bağımsız değildir. Bu anlamda ütopya yazarının tasarladığı ideal toplum ve idealinin bozulmaması için harcadığı çaba, kendisi gibi olmayanları ötekileştiren bir sistem haline gelir. More'un ütopyasında komşu halkların topraklarını yeterince iyi kullanmadığını düşündüklerinde ütopya halkının komşu toprakları kendi topraklarına katmaları ütopyanın kolonileşme ile ilişkisine örnek oluştururken, komşu yerel halklar Batının rasyonelliğine [2] ihtiyaç duyan öteki konumdadırlar. Platon Devlet adlı ütopyasında fiziksel ve zihinsel engeli olan bireylerin toplumun devamlılığı için toplumdaki uzaklaştırılması gerektiğini iddia ederek fiziksel veya zihinsel farklılığı ötekileştirir. Doğa ya tamamen ütopyanın arzularıyla ortaklaşa hareket eden, ütopya ne ise o olmakta olan uysallaştırılmış bir ötekidir, ya da bir düşman olarak ütopyanın teknolojileri karşısında yenilmiş bir ötekidir [3]. Kadınlar tarafından yazılmış ütopya haricinde hemen hemen her klasik ütopya toplumsal olarak döneminden daha ileride bir toplum tariflense bile kadın, erkek olmayan, öteki olarak yaratılan, hiyerarşide erkekte aşağıda konumlanır. Bu anlamda klasik ütopya ideal toplumu arasalar da yazan kişi ve yazıldığı dönemin (Şekil 1) arzularından, onların ideallerinden kurtulamaz. Çünkü bilgiyi bu bilgi ideal bir toplum anlayışı da olsa -Donna Haraway'in Konumlu Bilgiler (*situated knowledges*) kavramına atıfla- kendi konumlarında [4] üretirler.

[2] Marry Irene Marrison *Decolonizing Utopia: Indigenious Knowledge and Dystopian Speculative Fiction* adlı doktora tezinde Batının ütopya düşüncelerinin, yerel ve farklı olanı asimile ederek, Batılı düşünceyi ve homojenliği yaydığını söylemektedir (2017, s.7-8)

[3] Burada Morris'in *Hiçbir Yerden Haberler* ütopyası doğayı vahşi haliyle olduğu gibi kabul eden bir anlatı kurmasıyla, doğayı bu anlamda ötekileştirmemesiyle istisnadır.

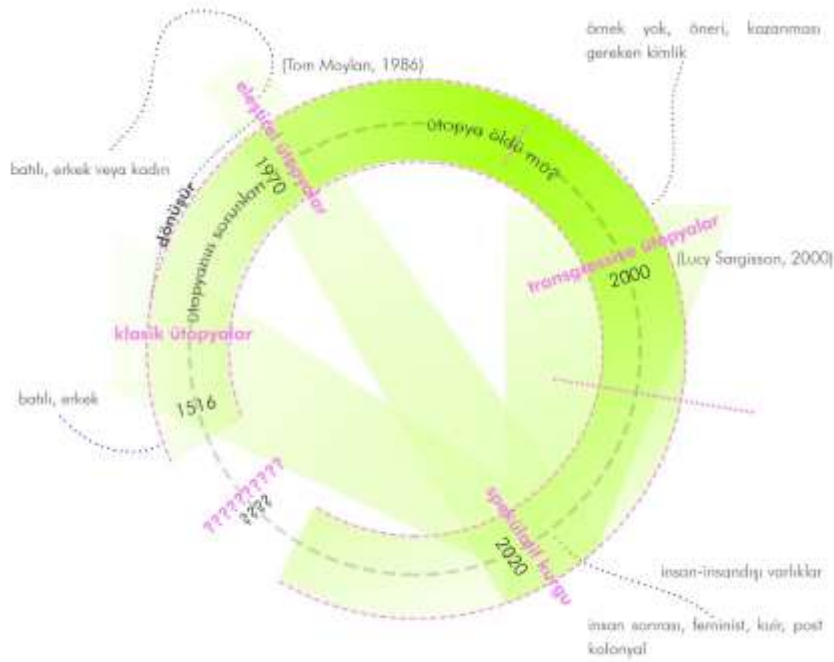
[4] Haraway bilgi üretme biçimimizin aşkın bir konumdan ya da bizim konumlandığımız yerden, olayları ve ilişkileri ne şekilde gördüğümüzden ve yorumladığımızdan bağımsız olmadığını, bu sebeple üretilen her bilginin konumlu olduğunu ifade ediyor. Bu anlamda Haraway'e göre kendimizi konumlandırdığımız yerin hesabını verebilmek önem kazanıyor (2010, s.112).

Kıyım İsmi	Tarih	Tür	Yazar Özne	Ziyaretçi Özne
Devlet	MÖ 340	Klasik Ütopya	Platon - Yunanistan-erkek	Yunan- erkek- tekil değil
Ütopya	1516	Klasik Ütopya	Thomas More- İngiltere-erkek	İngiliz- erkek
Güneş Ülkesi	1602	Klasik Ütopya	Companella- İtalya-erkek	Cenevizli- erkek
Yeni Atlantis	1627	Klasik Ütopya	Bacon- İngiltere-erkek	Cenevizli- erkek
İkinci'ya Yolculuk	1847	Klasik Ütopya	Cabet- Fransa-erkek	İngiliz- erkek
Gepnişe Bölgesi	1888	Klasik Ütopya	E. Bellamy- Amerika-erkek	Amerikalı- erkek
Hiçbir Yerden Haberler	1890	Klasik Ütopya	W. Morris- İngiltere-erkek	İngiliz- erkek
Rüyada Terakki	1913	Eleştirel Ütopya	Mustafa Ezzurum-örnek	Türk- erkek
Kadınlar Ülkesi	1915	Ütopya	C. E Gilman- Amerika kadın	Amerikalı- 3 erkek
Biz	1924	Anti-Ütopya	Y. Zamyatin- Rusya-erkek	erkek
Cesur Yeni Dünya	1932	Eleştirel Ütopya	A. Huxley- İngiltere-erkek	İngiliz-kadın- erkek
Ada	1962	Eleştirel Ütopya	A. Huxley- İngiltere-erkek	Amerikalı- erkek
Mülksüzler	1974	Eleştirel Ütopya	U. K. Le Guin- Amerika-kadın	erkek
Ekotopya	1975	Eleştirel Ütopya	E. Callenbach- Amerika-erkek	Amerikalı-erkek
Zamanın Kıyafetleri Kodu	1976	Eleştirel Ütopya	M. Percy- Amerika-kadın	Mejaha Kakerö Amerikan kadın
Trison	1976	Eleştirel Ütopya	S. Delany- Amerika-erkek	Marslı-erkek

Şekil 1. Ütopyanın yazıldığı dönemleri, yazarlarını ve ana kahramanlarını gösteren liste, büyük çoğunluğunu batılı, beyaz, erkekler oluşturuyor.

3. ELEŞTİREL VE TRANSGRESİF ÜTOPYA TANIMLARI İLE ÜTOPYANIN DÖNÜŞÜMÜ

1970’lerde Ursula Le Guin, Samuel Delany, Aldoux Huxley gibi yazarlar tarafından; statükoyu statükonun varlığıyla birlikte eleştiren, değişime açık, sorunların da anlattıkları toplumun bir parçası olduğu üretimler, Tom Moylan tarafından *eleştirel ütopya* olarak adlandırılır. Moylan’a göre ütopya açık hale gelişiyle kendi yıkımından yeniden doğar. Bu anlamda ütopya dönemin ötekileştirilmiş öznelerinin (ırksal özgürleşme, kadın hareketleri, endüstriyel demokrasi, ekolojik denge...) muhalif hareketlerinden beslenerek, anlatıyı kurma biçimini değiştirerek ve mükemmellik arayışından vazgeçerek eleştirel ütopya dönüşür (Moylan, 2014, s.18). 2000’lerde ise Lucy Sargisson *Utopian Bodies and Politics of Transgression* adlı kitabında transgresif ütopya tanımını bir eleştirel ütopya biçimi olarak tarifler. Transgresif ütopya, ütopyanın aksine cevaplardan çok sürece ve sorulara odaklanan bir yaklaşım getirir (2004, s.1-3). Ancak Sargisson transgresif ütopya tanımını, var olan bir ütopya nitelendirmek için geliştirmemiştir, Sargisson’a göre ütopya zaten transgresif ütopya, insanlar ütopya düşüncesini yanlış yorumlamaktadırlar. Ütopya düşüncesinin dönüşümü (Şekil 2) 1970’lerde eleştirel ütopya dönüşümüyle ya da 2000’lerde transgresif ütopya tanımı ile sona mı ermiştir? Bugün spekülatif kurgu türü; alternatif yaşam tahayyülleri tariflemesiyle, ütopya düşüncesini devam ettirmekte ve bunu klasik ütopya ötekileştirilen özneleri ön plana çıkartarak yapmaktadır.



Şekil 2. Klasik ütopyalardan spekülatif kurguya ve sonrası... ütopya düşüncesinin yolculuğu

4. BİLGİNİN SPEKÜLATİFLİĞİ

Cambridge Sözlüğüne göre spekülatif kelimesi, bilgiye değil tahmine dayalı olan anlamına gelmektedir. Bir bakıma bilginin objektif bir şekilde üretilen bir şey olduğunu ifade ederek yoruma dayalı bilgiyi ayırır ve onu spekülatif olarak tanımlar. Oysa bugün pek çok kuramcı bilgi üretiminin üretenin düşüncelerinden bağımsız olmasının mümkün olmadığını dolayısıyla her bilginin kurgusal bir yanı da olduğunu ifade ediyor. Donna Haraway, objektifliğin bir tür yok yerden bilgi üretildiğini ima eden ancak çok spesifik bir bilgi üretici pozisyonu (erkek, beyaz, heteroseksüel, insan) gizleyen bir kavram olduğunu, oysa her bilginin konumlu, belirli bir bakış açısının üretimi yani kurgusal bir yanı da olduğunu iddia etmektedir (1988, s.581). Yine Whitehead, önermeler (*propositions*) kavramı ile her şeyi belirli bir kalıba sokarak cevaplamaya çalışan ve kabulleri sorgulamayan eski bilimin yerine farazi şeyleri (*what/if*) düşündürecek spekülatif bir bilgi üretme yöntemine dönüştürmeyi arzulamaktadır. Whitehead'e göre bilimin her şeyi bildiğini düşünmesi ve öyle de kalacağı varsayımıyla hareket etmesi yanlıştır; çünkü bildiğimizi düşündüğümüz gerçekler aslında belirli bir andaki ve yerdeki gerçekliğin soyutlanması ve genellenmesidir (1929). Bu anlamda

spekülatif kurgu türü yazarları, bilginin yorumlanarak üretildiğinin bilincinde kendi pozisyonları ve çalışmalarının ışığında özneleri tekil olmayan alternatif yaşam tahayyülleri tariflerler. Donna Haraway'ın film yapımcısı Fabrizio Terranova ve psikolog, filozof ve etolog Vinciane Despret ile birlikte yazdığı Camille Hikayeleri spekülatif kurgu türüne ait bir anlatıdır. Bu anlamda Camille Hikayeleri üzerinden spekülatif kurgu türünü tartışmak ve ütopya ile kıyaslamak, spekülatif kurgu türü bir ütopya düşünce biçiminin devamı ve ütopyanın kendini dönüştürdüğü bir kimlik midir sorusunu cevaplayabilir.

[5] İnsan nüfusu gittikçe artarken, insan istisnacılığı ve doğa kültür ikililiği sebebiyle başka canlıların türlerinin yok olması, iklim krizi, ekolojik ve sosyal adaletsizliklerden kaynaklı problemler...

[6] İnsansonrası tartışmalarda sıklıkla rastladığımız ilişkisellik kavramı (Donna Haraway material semiotic, Karen Barad intra-action) burada Nancy Tuana'nın Whitehead'den alıntılarla varoluşun temel birimlerinin fiziksel nesnelere ziyade kurduğu ilişkilerle ortaya çıkan fenomenler olarak yorumlamasına atıfla kullanılmaktadır (2008, s.191). Haraway Camille Hikayeleri boyunca özneleri tekil olarak değil kurduğu ilişkilerle anlatır (2016, s.141-143).

[7] Haraway becoming with kavramını -farklı türlerle ilişki çerçevesinde- var olmanın tek yolunun başkalarıyla var ola gelmemizle, birlikte dönüşmemizle mümkün olacağı anlamında kullanır (2016, s.4).

[8] Freitas ve Truman, Deleuze'den alıntıyla sempatiyi etkilenme ve etkileme gücünü içeren bedensel bir mücadele olarak anlatıyor (Deleuze Parnet, 2007, p. 53). Bu bedensel mücadele, çeşitli ret türlerinin müzakere edildiği karmaşık karşılaşmalarda ortaya çıkar (2021, s.525).

[9] Haraway, Antropolog Cladia Durastanti ve Gazeteci Loredana Lipperini ile yaptığı konuşmada making kin not babies sloganının; bir çocuk dünyaya getirme kararının tamamen kadınlara ait bir karar olduğunun bilincinde aynı zamanda dünyadaki insan nüfusu sorununa nasıl bakabiliriz sorgulamasının sonucunda ortaya çıktığını ifade ediyor (2020).

[10] Kurulan ilk toplulukta ve daha sonrasında dünyanın başka yıkıntı alanlarında ortakyaşarlığa dayalı kurulan her toplulukta hikaye boyunca insanların çeşitliliği vurgusu yapılmaktadır.

[11] Haraway, ütopya hareketlerin kolonileşme ile ilişkilerine hikaye boyunca sık sık değinerek bu topluluğun hiçbirinin "boş topraklara" yerleştiklerini veya taşındıklarını hayal edemeyeceklerini ifade eder (2016, 138).

[12] 2004 yılında başlayan Mazahua Kadınlarının su mücadelesi anlatının önemli bir kısmını oluşturur. Mazahua halkı Monarch Kelebeklerinin göç koridorları üzerinde yaşarlar ve Monarchlarla ortakyaşarlırlar, Camille 2 mücadelelerinin doksan altıncı yılında Mazahua Kadınlarının yanındadır.

[13] Camilleler arasında nesilden nesile yayılan ortakyaşarlık temalı hikayeler farklı türlerle ortakyaşarlık ilişkisine sahip çocukların eğitimleri için çok önemlidir. Camille 3 toplumda ortakyaşarlar ve olmayanlar arasında çıkan problemi çözmek için, Camille 4 Monarch Kelebeklerinin nesli tükendiğinde topluluğun umudunu devam ettirmek için hikayelerin gücünü yarırların.

5. CAMILLE HİKAYELERİ ÜZERİNDEN SPEKÜLATİF KURGU VE ÜTOPYA KARŞILAŞTIRMASI

Camille Hikâyeleri 2020 yılında Amerika'da yaşayan bir grup insanın dünya üzerinde böyle [5] yaşamaya devam edemeyeceklerini fark etmeleri ve çözüm yolunun kendi eylemlerinden geçtiğini kabullenmeleriyle başlayan; yıkıntı alanlara göç edip orada yaşayan yerel halkla ve insan olmayan varlıklarla kurdukları ortakyaşar ilişkilerle birlikte alanı rehabilite etmeyi amaçlayan yeni bir topluluk kurmalarının hikyesidir. İlk bakışta hikâyenin öznesi 2425 yılına kadar 5 nesil boyunca hayatlarına şahit olduğumuz Camille'ler gibi görünse de anlatıyı saran ilişkisellik [6] anlatının öznesini Camille'lerden, Camille'lerin ortakyaşar ilişkiye sahip oldukları Monarch Kelebeklerine, Monarch Kelebeklerinin göç koridorları boyunca nektarlarıyla beslenmelerini sağlayan Süt Otu Bitkilerine ve Mazahua Kadınlarına sürekli değiştirmektedir. Örneğin *Zamanın Kıyısındaki Kadın*'da, anlatının çoklu kurulmasına, öznenin Connie, Conselae, Conchita olarak çokluğuna şahit olsak da insanı anlatının merkezine yerleştiren klasik ve eleştirel ütopyalarda anlatının öznesinin insan olmayan varlıklar olmasına rastlamıyoruz. "*Şimdi elimizde geleneksel cinsiyetlerden ya da insan istisnacılığından bağımsız, insan olmayanlarla -oluş [7] halinde olan- ortakyaşarlık için dünyaya gelmiş bir bebek tutuyoruz.*" (Haraway, 2016, s.137). Bu anlamda örneğin *Triton*'da geleneksel cinsiyetlerden bağımsızlaşmış bir insan özne ve toplum görsek de ütopyalarda kendine yer bulamayan ya da ötekileştiren insandışı varlıkların failliklerini ön plana çıkartan Camille Hikayeleri, anlatısının öznesiyle ütopyalardan ayrışır. Bu noktada bu durumun Camille Hikayeleri'ne özgü bir durum olmadığını ifade etmek önem kazanıyor. Spekülatif kurgu türünün -özellikle insansonrası kuram ile birlikte tartışılmaya başlayan aralıkta- insan ve insan olmayanlar arasında üretici ve onarıcı sempati [8] olasılıkları hakkında önemli sorular sormamıza izin verdiği ifade eden Truman ve Freitas'a göre, türün yarattığı bu sempati; radikal farklılıkları barındırarak, insandan çok daha geniş ağlara yönelik bir bakış açısını düşünmemizi mümkün hale getiriyor (2021, s.524). Örneğin Camille'nin ailesi tarafından ortakyaşarlık için seçilen Monarch Kelebekleri, kuşlar gibi iki yönlü göç yapabilen tek kelebek türleridir. Göç koridorları boyunca yol kenarlarında büyüyen Süt Otu Bitkilerinin ekolojik sebeplerle yok olmaya başlamaları, Monarch Kelebeklerinin göç yolu boyunca aç kalacakları dolayısıyla tehlike altında oldukları anlamına gelmektedir. Camille ve Monarch Kelebekleri arasındaki ortakyaşarlık ilişkisi Kanada'dan Meksika'ya göç koridorlarının iyileştirilmesini içeren karşılıklı sorumluluk almaya dayalı bir ilişkiyi vurgular. Camille doğduktan sonra Monarch Kelebeklerinin genlerinden bazılarını kendisine aktarılır, burada öğretici pozisyonda olan ortakyaşar hayvanlara ise insanlardan herhangi bir gen aktarımı yapılmaz. Hikayenin başında öğrendiğimiz bu durum "making kin not babies [9]" sloganıyla akrabalığa değil yoldaşığa dayalı bir ortakyaşarlık öneren anlatı ile çelişiyor gibi görünse de (çünkü bu durumu insan öznenin bir hayvan ile ortakyaşarlık ilişkisi kurmak için akrabalığa dayalı bir gen ortaklığına ihtiyaç duyduğu olarak yorumlamak mümkün hale geliyor) hikayenin sonlarında aktarılan bu genin örneğin Süt Otu Bitkilerinin Monarchlar gibi dönüşümlerini yapabilmeleri yoluyla tehlikede olan ilişki ağlarını anlayabilmelerini, özneleri arttırarak sorunu çözebilecek alternatifler üretebilmelerini ve birlikte mücadele edebilmelerini sağlayan bir durum olarak görüyoruz. Yine Camille ve Monarch Kelebekleri ile beslenen Kerkenezler ile ortakyaşar olan Kess arasındaki arkadaşlık (bireysel ilişkilerde birbirlerinin ortakyaşarları için tehlikeli olmalarına rağmen) ilişkisellik ağı çerçevesinde birbirlerine ihtiyaç duydukları anlamına geliyor. Bu anlamda ütopyalarda karşımıza çok da çıkmayan ilişkisellik kavramı spekülatif kurguda öznelere eklenen insandışı varlıklar ile önem kazanıyor. Hikaye boyunca farklı ırk, cinsiyet, cinsellik vurgusu [10], ütopya hareketlerle özleştirilen boş yerin kolonileşme ilişkisi eleştirisi [11], Mexico City tarafından sularına el konulan ve göç etmeye zorlanan yerli Mazahua Kadınlarının Mücadelesi [12], insandışı varlıkların faillikleri, klasik ve eleştirel ütopyalarda ötekileştirilen farklı özneleri anlatısının merkezine getiren bir alternatif yaşam tahayyülü tarifler. Bu durum spekülatif kurgu

türünün biricik veya sorunsuz olduğu anlamında gelmez. Örneğin klasik ütopyalara benzer şekilde toplumun devamlılığı için kurduğu kurallar toplumun bazı kesimlerini ayrıştırıcı hale gelmektedir ve yine eleştirel ütopyalardaki gibi hikayenin devamında bu ayrıştırıcılık karşımıza toplum içinde huzursuzluk ve sorun olarak çıkar. Toplum içinde kimlerin bebek sahibi olacağına öncelikle kolektif şekilde karar verilmesi bu seçimin neye göre yapıldığı, bireyin uygunluğunun nasıl belirlendiği tartışmasını ortaya çıkarır. Yine isteyenlerin kendileri bebek sahibi olabilirler ifadesi ile bireysel özgürlük vurgusu yapılsa da kolektif olarak seçilmeden dünyaya gelen çocukların bir hayvan ile ortakyaşar olmamaları kuralı ötekileştirici bir hal alır. Nitekim Camille 3'ün görevi ortakyaşar insanlar ve olmayanlar arasındaki sorunu hikayelerin gücüyle [13] çözmek olacaktır.

6. SONUÇ

Camille'nin hikayeleri şu anki yaşam biçimimizle -iklim krizi, açlık ve diğer ekolojik problemlerden doğan kayıplar, insan nüfusunun sürekli artarken başka türlerin azalması-devam edemeyeceğimiz için alternatif bir yaşam biçimi öneren ütopycacı bir anlatıdır. Sorunlarla var olmasıyla ve değişime açıklılığıyla eleştirel ütopycaya yakındır ancak ötekileştirilmiş özneleri merkezine almasıyla, bilimsel bilgileri kurgu ile birleştirerek anlatmasıyla ve kasıtlı olarak ütopycanın düştüğü hatalara getirdiği eleştiriyle kendisi spekülatif kurgu türü ile adlandırılmaktadır. Spekülatif kurgu türünün Camille'nin hikayesinde gördüğümüz gibi hem ütopycaların aksine çoklu yazarlarla üretilebiliyor olması hem de üreten öznelerin insan sonrası, kuir, feminist bireyler veya bu alanlar üzerine çalışan kişiler olması, ilk önce klasik, sonra eleştirel ütopycaların eleştirdikleri birçok konuya cevap verebilir hale gelmelerine neden olurken yirmi birinci yüzyılda ütopycacı düşüncesinin spekülatif kurgu türüne dönüşerek kendisini var ettiğini söylemek mümkün olur. Bu yukarıda vurgulandığı gibi spekülatif kurgu türünün kendi sorunları olmadığı anlamına gelmez. Sarah E. Truman, ana akım spekülatif kurgu türünün batılı, kolonici düşünceyi yaymaya, lineerlik ve homojenliği vurgulamaya yani bir bakıma ütopycacı gelenek gibi ötekileştirmeye devam ettiğini ifade eder (2018, s.38). Belki ütopycacı düşünce spekülatif kurgu türünün ardından kazanacağı başka kimliklerle bu sorunu çözmeye yaklaşacaktır.

KAYNAKÇA

- de Freitas, E., & Truman, S. E. (2020). New Empiricisms in the Anthropocene: Thinking With Speculative Fiction About Science and Social Inquiry. *Qualitative Inquiry*, 27(5), (s.525). <https://doi.org/10.1177/1077800420943643>
- Deleuze, G., & Parnet, C. (2007). *Dialogues II*. Columbia University Press.
- Ferns, C. S. (1999). *Narrating utopia: ideology, gender, form in utopian literature*. (s.2). Liverpool University Press.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), (s.581). <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Haraway, D., Haraway, D., & Pular Güçsal. (2010). *Başka yer: Donna Haraway'den seçme yazılar*. (s.112). Metis.
- Haraway, D. J. (2016). *Staying with the trouble: making kin in the Chthulucene*. (s. 137). Duke University Press.
- Haraway, D. J. (2016). *Staying with the trouble: making kin in the Chthulucene*. (s. 138). Duke University Press.
- Levitas, R. (1997). Educated hope: Ernst Bloch on abstract and concrete utopia. Daniel, O. J., & Moylan, T. (Ed.). *Not Yet: Reconsidering Ernst Bloch*. New York. Verso.
- Marrison, M.I. (2017). *Decolonizing Utopia: Indigenous Knowledge and Dystopian Speculative Fiction* Doktora Tezi. (s.7-8). Erişim Adresi: <https://www.proquest.com/openview/892cd88fb018ca91769f6197fe0995a2/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Moylan, T., & Baccolini, R. (2014). *Demand the Impossible: Science Fiction and the Utopian Imagination*. (s.18). Peter Lang.

- Rothstein, E., Muschamp, H., & Marty, M. E. (2003). *Visions of utopia*. (s.6-12). Universtity Press.
- Sargent, L. T. (1994). The Three Faces of Utopianism Revisited. *Utopian Studies*, Vol 5, No: 1. (s.1-37)
- Sargisson, L. (2004). *Utopian bodies and the politics of transgression*. (s.1-3). Routledge.
- Speculative*. speculative | İngilizce-Türkçe Sözlük - Cambridge Dictionary. (n.d.). Retrieved October 22, 2021, from <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/speculative>.
- Tuana, N. (2008). Viscous Porosity: Witnessing the Katrina. Alaimo, S., & Hekman, S. J. (Ed.). *Material Feminisms*. (s.191). Indiana University Press.
- Truman, S. E. (2018). SF! Haraway's Situated Feminisms and Speculative Fabulations in English Class. *Studies in Philosophy and Education*, 38(1), (s.38). <https://doi.org/10.1007/s11217-018-9632-5>
- Whitehead, A. N. (1929). *Process and reality: an essay in cosmology: Gifford lectures delivred in the University of Edinburgh during the session 1927-28*. The MacMillan Company.
- YouTube. (2020, June 13). *1+1 I Dayanışma seçenek değil, yükümlülük I Donna Haraway*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=SzKxAOkBJ2A&t=925s>.